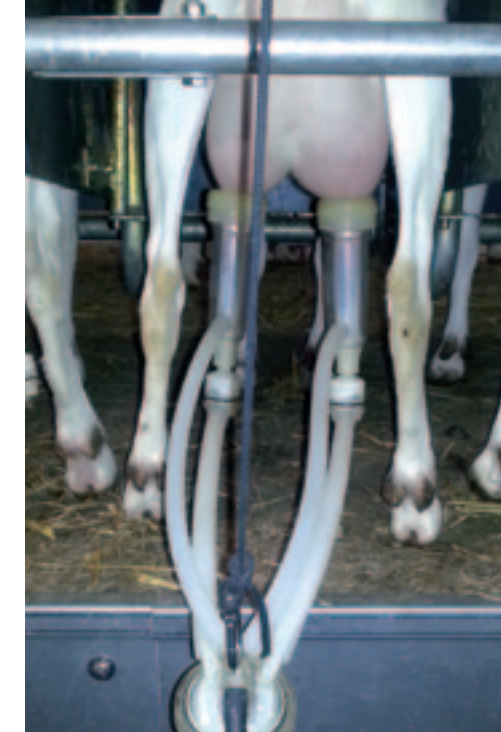

Als de automatische afname het melkstel niet ver genoeg onder de uier wegtrekt, kan een melkstel na afname blijven 'plakken'. Dit kan gevoelig zijn voor de geiten. Bovendien loopt er melk terug naar de speenpunt en is er kans op besmetting.

Speenbeschadiging, ontstaan door een te hoog vacuüm in combinatie met een verkeerde tepelvoering.

Een goede stand van het melkstel tijdens het melken.

De slang op de melkketel is slecht schoongemaakt. Door luchtstroming kan deze vervuiling ook in de melktank terechtkomen.

Foto's: Johan Grolleman

Johan Grolleman is de enige geitenmelktechniek-specialist in Nederland. Al jaren wordt hij erbij geroepen als het melken van de geiten te wensen over laat. Dat kan zijn ingeval "het gewoon niet lekker loopt", maar ook als er zichtbaar problemen zijn, bijvoorbeeld met de uiergezondheid. Hij meet dan de melkinstallatie door, en geeft advies. De melkwinning bij geiten in Nederland vindt hij in het algemeen 'aan de matige kant'. Zowel geitenhouders als dealers van melkmachines zouden best meer kennis kunnen vergaren over melktechniek, vindt Grolleman.

Missers

Er zijn drie zaken die veelvuldig misgaan bij het melken van geiten, weet Grolleman. "Wat ik het meest tegenkom is een tepelvoering die veel, echt veel te laat vervangen wordt. Hierdoor worden bacteriën gemakkelijker verspreid en neem je dus een risico. Ook worden geiten langzamer gemolken bij tepelvoeringen die te laat worden vervangen en kunnen problemen ontstaan met luchtzuigen. Bovendien ervaren de geiten een grote overgang als de tepelvoeringen dan wel worden vervangen, en dat kan problemen geven. Als je ziet dat een voering vervangen moet worden, ben je al veel te laat." Als tweede punt noemt Grolleman het melkstel dat scheef onder de geit hangt. "Zo'n dier wordt niet goed uitgemolken, en als dat structureel voorkomt, geeft dat kans op uiergezondheidsproblemen. Ook leidt opbrengstderiving tot economisch verlies." Een derde item is de melkafvoer. "Die is

soms te nauw, waardoor de geiten natte spenen krijgen. Ook dit verhoogt het risico op uiergezondheidsproblemen." Dit speelt vooral bij hoogproductieve geiten die meer dan 1.000 liter op jaarbasis geven. "Geitenhouders zouden wat meer basis-kennis over melktechniek kunnen ontwikkelen", concludeert Grolleman. Henk Nagelhout van SAC Senior is dat ten dele met hem eens. "Ik zie dat geitenhouders professioneel bezig zijn met hun bedrijven, en die hebben ook de instellingen goed staan en plegen op tijd onderhoud. Maar er zijn ook bedrijven waar dat anders is. Waar in het verleden maar zo wat aan elkaar geknoopt werd. Daar zou ik ook willen aanraden om wat meer kennis te ontwikkelen."

Kennis delen

Naast genoemde problemen merkt Grolleman dat er geregeld wat mis is met de afstelling van de melkinstallatie. "Melkmachinefabrikanten richten zich toch vooral op koeien." Hij zou graag zien dat de kennis over melktechniek bij geiten gedeeld werd. "Als alle dealers van een merk uit een regio nou eens één persoon aanwijzen als de geitenman, dan komt zo iemand niet bij twee geitenhouders, maar bij misschien wel vijftien." Nagelhout kan zich ook goed voorstellen dat niet elke fabrikant en monteur voldoende bedrijven heeft om zich specifiek in te leven in geiten. "Ik merk ook dat bij fabrikanten soms van boven af het enthousiasme voor geitentechniek wat getemperd wordt. Wij proberen toch geitentechnici te ontwikkelen. Onze hoofd technische dienst en een

aantal monteurs durf ik best geitenspecialisten te noemen." Ook zou het helpen als monteurs en zeker ook de fabrikanten aanwezig zijn bij het melken, zegt Grolleman. "Met eigen ogen zien of iets werkt, en meten, geeft inzicht. Soms ontbreekt dat eraan."

Met tranen in de melkstal

Geitenhouder in het Noord-Hollandse Wijde-wormer Piet Stolp kan daarover meepraten. Een jaar lang molk hij met een installatie die niet goed werkte en kwamen de monteurs er niet achter waar het aan schortte. "Het melken werd een nachtmerrie. Vrijwel elke dag vielen er geiten uit met uierontsteking. Ik wist dat het aan de melkmachine lag, maar ik kon het niet oplossen en stond uiteindelijk alleen. Ik durfde soms de stal niet meer in. Ik ben veel dieren kwijtgeraakt." De dealer kwam altijd als hij belde, maar wist niet welke instellingen hij moest veranderen om het goed te laten draaien. "De kennis was er gewoon niet", merkte Stolp. "De installatie kwam hier met standaardinstellingen af fabriek. Ik was geiten aan het melken met koeien-instellingen. En hoe vaak ik er ook om heb gevraagd, die instellingen kreeg ik niet te zien. Ze zijn voor jou als boer niet zichtbaar, dus ben je volledig afhankelijk van wat de dealer je vertelt. Als hij zegt dat de instellingen goed staan, ben je dus uitgepraat." Een meetrapport van de GD en een meting door Johan Grolleman leverde hetzelfde resultaat op: de installatie functioneert niet goed. Grolleman hierover: "De spenen van melkgeiten zijn gevoeliger voor overbelasting dan die van koeien. Daarnaast zijn de spenen

Melktechniek kan stukken beter

Wilma Wolters

Een zesje. Dat cijfer geeft melkwinningspecialist Johan Grolleman de manier waarop we in Nederland geiten melken. Geitenhouder Piet Stolp geeft zijn melkinstallatie nu een 7, maar heeft daar hard voor moeten vechten. Met name de kennis over de afstelling van de apparatuur laat te wensen over, merken beide heren.

van eerstejaarsgeiten gevoeliger dan de spenen van oudere geiten. Daarom is het bij de opstart van een bedrijf met alleen eerstejaarsgeiten nog belangrijker dat alle instellingen kloppen.”

Stolp: “Probleem was vooral om in de software de parameters te vinden waarmee een

wel veertien parameters zijn die de afname-tijd beïnvloeden.” Maar het hielp. Na maanden aanmodderen kwam er eindelijk verbetering. Stolp: “Het melken krijgt van mij nu een 7. Het moet nog beter kunnen, maar gelukkig is het plezier weer een beetje terug.”

Geitenhouders én fabrikanten: kennis bijspijkeren

instelling als afnametijd wordt beïnvloed. En dat bleek ook voor de dealer een lastig punt.” Uiteindelijk heeft Stolp met de vuist op tafel geslagen en de dealer en Grolleman samen aan tafel gezet om de instellingen van de machine uit te pluizen en juist in te stellen. “Een hels karwei. Zo kwam ik erachter dat er

Branden blussen

Stolp en Grolleman weten beide dat Stolp niet de enige is met dergelijke problemen. “Er is nog veel onbekend over het melken van geiten. Het verbaast mij dat er nog geen standaard geiten-instellingen zijn voor melkinstallaties”, aldus Grolleman. Dat wordt

overigens weerlegt door Henk Nagelhout, vertegenwoordiger bij SAC Senior. “Wij hebben een melkmeter die specifiek bedoeld is voor kleine hoeveelheden. Ook de afname-tijden zijn aangepast naar geiten en de pulsatiefrequentie staat op 80 slagen of in sommige gevallen, in overleg, hoger.”

“Er worden branden geblust, maar aan preventie wordt nog te weinig gedacht”, zegt Stolp. De geitenhouder heeft daarom wel een paar tips voor geitenouders die overwegen een nieuwe melkinstallatie aan te schaffen.

1. Ga kijken en meemelken bij melkstallen die je overweegt aan te schaffen. Let vooral op logistiek en kwaliteit van het melkproces. Dus zijn de geiten goed uitgemolken, hoe is de speenkwaliteit?
2. Maak in de koopovereenkomst concrete afspraken over de capaciteit van de melkstal, de betrouwbaarheid van herkenning en over de melkmeting en kwaliteit van het melkproces. Bepaal daarbij hoeveel procent van de geiten niet goed uit mag zijn. Concreet is: maximaal 10 procent van de geiten heeft meer dan 0,1 liter restmelk. En voor de herkenning geldt: hoeveel procent van de dieren mag het systeem missen?

Tips van Grolleman

Een goede definitie voor het goed melken van melkgeiten is: het vlot, pijnvrij en volledig leegmelken van de uier met behoud van een goede speenconditie, zonder verhoogde kans op uierontsteking en met een goede melk-kwaliteit. Voor goed melken is het noodzakelijk dat het melken elke keer zo veel mogelijk hetzelfde gaat. Daarom is het belangrijk om:

- Dagelijks het bedrijfsvacuüm te controleren.
- Voor een goede melkafvoer is het noodzakelijk dat het luchtgaatje in de melkklauw of melkbeker altijd open is. Dit moet de melker bij het melken controleren.
- Reageer op afwijkende geluiden. Als een slangetje luchtzuigt, gaat het melken op dat melkstel slecht. Vervang zo'n slangetje daarom direct.
- Bij luchtzuigen melkt een geit vaak slecht uit. Komt luchtzuigen structureel voor, dan zijn aanpassingen noodzakelijk om dit te beperken.
- Bekijk op de specificaties hoeveel melkbeurten een tepelvoering meegaat. Vaak is dit echter opgegeven voor het melken van koeien. Grolleman verwacht dat rubberen voeringen na 4.000 tot 5.000 melkingen bij geiten vervangen moeten worden.

Hij komt tot die conclusie door de norm die voor koeien wordt aangehouden voor rubberen tepelvoeringen, 2.500 melkingen, als volgt te vertalen: een koe melkt gemiddeld 5 tot 6 minuten, een geit gemiddeld 2,5 tot 3 minuten. Een geitenvoering zou dus een keer langer mee moeten gaan. Daar staat tegenover dat de pulsator sneller loopt bij een geitenmelkstal. Maar er worden vaak meer geiten gemolken voordat er een reiniging volgt. Tepelvoeringen slijten ook door het reinigingsmiddel.

Dan zijn er nog de siliconen tepelvoeringen. Die kun je verdelen in dik- en dunwandig (doorzichtig siliconen). De dikwandige voeringen gaan bij koeien 5.000 melkingen mee en de dunwandige bij koeien maar 2.500 tot 3.000 melkingen.

Grolleman schat in dat bij geiten de dikwandige siliconen voeringen 9.000 tot 10.000 melkingen meegaan en de dunwandige siliconen voeringen 5.000 tot 6.000 melkingen. Vooral deze laatste groep voeringen wordt in de praktijk veel langer gebruikt, zegt Grolleman. Tot wel 15.000 melkingen.

- Bij hoogproductieve geiten is de melk-

afvoer vaak een probleem. Bij deze geiten is daarom een melkklauwtje gewenst.

- Het dippen of sprayen van de spenen na afname van het melkstel verandert niets aan de verkeerde afstelling van de melkinstallatie, maar kan er wel voor zorgen dat problemen (uierontsteking) beheersbaar blijven.
- Vraag de monteur nadat hij de onderhoudsbeurt heeft uitgevoerd naar een toelichting op het meet- en adviesrapport. En vraag ook naar zijn bevindingen en zijn indruk van de melkinstallatie.
- Geiten hebben veel boezemmelk en laten daarom bij aansluiten van de tepelvoering altijd de melk 'schieten'. Als geiten na aansluiten van de tepelvoering niet direct beginnen te melken, is er in de meeste gevallen iets mis met de melkinstallatie.
- De eerste wachttijd bij de afname hoeft bij melkgeiten normaal niet langer te zijn dan 1 minuut. Dan zijn namelijk de vlotmelkende geiten vaak al uit.
- Bij een traag melkende installatie gaan de geiten op den duur vanzelf steeds trager melken.